

Xushnudjon URINOV,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Ijtimoiy-gumanitar fanlar" kafedrasida mustaqil tadqiqotchisi (PhD)

E-mail: urinovxushnud@gmail.com

Tel: (97) 144 87 88

TDTrU "Ijtimoiy fanlar" kafedrasida mudiri, professor, falsafa fanlari doktori J. Ramatov taqrizi asosida

MILLIY TA'LIM VA KASB-HUNAR ISLOHOTLARINING YOSHLAR BILIMI VA DUNYOQARASHINI YUKSALTIRISHDAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Annotatsiya

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim va kasb-hunarga doir islohotlar keng ko'lamda olib borilmoqda. Maqolada milliy ta'lim va kasb-hunar islohotlarining yoshlar bilimi va dunyoqarashini yuksaltirishdagi o'rni va ahamiyatiga doir fikr-mulohazalar ilgari surilgan va ijtimoiy-falsafiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Milliy ta'lim, yoshlar salohiyati, kasb-hunar ta'limi, ta'lim islohotlari, "ta'lim falsafasi", "ta'lim sotsiologiyasi", "ta'lim psixologiyasi", milliy malaka.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF NATIONAL EDUCATION AND VOCATIONAL REFORMS IN IMPROVING THE KNOWLEDGE AND OUTLOOK OF YOUNG PEOPLE

Annotation

Today, reforms in education and profession are being carried out on a large scale in our country. In the article, opinions on the role and importance of national education and vocational reforms in improving the knowledge and worldview of young people were put forward and socio-philosophical analysis was made.

Key words: National education, youth potential, vocational education, educational reforms, "philosophy of education", "sociology of education", "psychology of education", national qualification.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ РЕФОРМ В УЛУЧШЕНИИ ЗНАНИЙ И МИРОВОЗЗРЕНИЯ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ

Аннотация

Сегодня в нашей стране масштабно проводятся реформы в сфере образования и профессии. В статье выдвинуты мнения о роли и значении национальных реформ образования и профессионального образования в совершенствовании знаний и мировоззрения молодежи, проведен социально-философский анализ.

Ключевые слова: Национальное образование, потенциал молодежи, профессиональное образование, образовательные реформы, «философия образования», «социология образования», «психология образования», национальная квалификация.

Kirish. Kasb-hunar ta'limining ijtimoiy-iqtisodiy roli mezonlar va maqsadlar to'plamidagi markaziy yadro klasteri bilan belgilanadi. Uning hayot faoliyati bilan aloqasi iqtisodiy faoliyatga bevosita yoki bilvosita ta'sir qilish orqali shakllanadi. Bir tomondan, kasb-hunar ta'limining ta'siri insonning rivojlanishi, uning mehnat qobiliyati va xulq-atvoriga ta'siri, ikkinchi tomondan, har bir soha va hayotiy faoliyatdagi ijtimoiy, sohaviy, hududiy foydaliligi bilan belgilanadi. Mamlakatimiz iqtisodiyotida tub yangilanishlarning amalga oshirilishi, respublika iqtisodiyoti asosan xom ashyo tayyorlash yo'nalishidan raqobatbardosh pirovard mahsulot ishlab chiqarish yo'lga izchil o'tayotganligi, mamlakat eksport salohiyatining kengayotganligi kadrlar tayyorlash tizimini isloh qilishning muhim omiliga aylangan. Shu sababli ham Kadrlar tayyorlash milliy modelining asosiy tarkibiy qismlaridan biri ishlab chiqarish hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. O'zbekistonda ta'lim va kasb-hunar islohotlarining yoshlar ongi va dunyoqarashini yuksaltirishdagi o'rni va ahamiyatini falsafiy nuqtai-nazardan o'rgangan G.T.Mahmudova[1,2], Sh.O.Madaeva[8], B.M.Ochilova[9], va boshqalarni kiritish mumkin. Olib borilgan tadqiqotlardan ma'lum bo'ladiki, mamlakatimizda kasb-hunar ta'limi muassasalari faoliyatini mehnat bozorining o'zgaruvchan talablaridan kelib chiqqan holda tashkil etish, ularni boshqarishni takomillashtirish, ish beruvchilar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish va yangi bosqichga muvofiq kadrlar tayyorlashga erishish yo'lida ishlar amalga oshirilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Ilmiy tadqiqotning sifati va natijasi izlanishda qo'llaniladigan vosita va usullarga bog'liq. Shu bois, fanda tadqiqot vositalari, texnologiyasi va usullariga e'tibor har doim katta bo'lgan. O'rganilayotgan ob'ekt qanchalik murakkab bo'lsa, uning xossalari va qonuniyatlarini ochish uchun qanday vosita, asos yoki usulni ishlatish masalasi dastlab hal qilinishi kerak bo'lgan metodologik muammoga aylanadi. Mazkur muammo xususida mulohaza yuritish metodologiyani, ya'ni, metodologik bilim darajasini (qatlami) tashkil qiladi. Tadqiqotimizni davomida ilmiy bilishning qiyosiy tahlil, analiz va sintez, tarixiylik, mantiqiylik, dialektik, kutubxona metodlaridan foydalangan holda mavzuda qo'yilgan muommoni yechishga harakat qilindi.

Tahlil va natijalar. Kasb-hunar ta'limining amaliy metodologiyasi uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tendensiyalari, istiqbolli yo'nalishlari va faol prognozlash jihatlaridan kelib chiqqan holda shakllantiriladi va rivojlantiriladi[5;6-9].

Kasb-hunar ta'limining ijtimoiy-iqtisodiy rolini baholashni iqtisodiy va ijtimoiy hayotda ro'y berayotgan tarkibiy o'zgarishlar va dinamikalar bilan tahlil qilish mumkin. Birinchi navbatda innovatsion mehnatga bo'lgan ehtiyoj va ularning o'zgarish dinamikasi mehnat jarayonida yuzaga kelishi kerak. Shunday qilib, klassik tarzda kasb-hunar ta'limidagi o'zgarishlarni fanni talab qiladigan odatlar, sohalar va boshqaruv tizimlari dinamikasining o'zgarishi bilan solishtirish mumkin. Ba'zan xizmat ko'rsatish sohasining o'sishi; Agar maishiy iqtisodiyot va bir qator infratuzilma tarmoqlari rivojlanishning yetakchi bo'g'ini rolini o'ynasa, bilimli kadrlarga bo'lgan talab mos kelmaydi. Shu sababli, malakali kadrlar bozorining kengayishi va fundamental sohalarning rivojlanishi bilan kasb-hunar ta'limida tarkibiy o'zgarishlar yuz berishi mumkin. Zamonaviy sharoitda kasb-hunar ta'limi tizimi tijorat manfaatlariga asoslanadi. Xodimlar tashqi bozorlarga kasb-hunar ta'limi olish uchun talabalarni eksport yoki import qilish tijorat faoliyati sifatida kasb-hunar ta'limining kengayishiga va raqobatbardosh kasb-hunar ta'limi markazlarining yaratilishiga olib keladi. Kasb-hunar ta'limining moddiy-texnik bazasi, kadrlar salohiyati, iqtisodiy o'sish, kadrlar eksporti va to'lovlar bilan kasb-hunar ta'limi xizmatlari bozorini kengaytiradi. "Ma'lumki yosh avlod tarbiyasi hamma zamonlarda ham muhim va dolzarb

ahamiyatga ega bo'lib kelgan. Ammo biz yashayotgan XXI asrda bu masala haqiqatdan ham hayot-mamot masalasiga aylanib bormoqda"[6].

Jahon tendensiyalari faol ta'sir ko'rsatayotgan mahalliy kasb-hunar ta'limi sohasining hozirgi rivojlanish bosqichini belgilovchi xususiyatlar, bo'lajak mutaxassisning mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishiga imkon beradi uzluksizlik, integratsiya, demokratlashtirish tamoyillaridan iborat bo'ladi. Kasb-hunar ta'limi ijtimoiy taraqqiyot mahsuli, insoniyat sivilizatsiyasi taraqqiyoti mahsuli bo'lib, uni insoniyatning o'z aqliy taraqqiyoti va mehnat tarbiyasi mahsuli deb ham aytish mumkin. Va bu alohida rivojlanish davrining mahsulidir. Kasb-hunar ta'limi jamiyatga foyda keltiradi, kasb-hunar ta'limidan jamiyat ham manfaat ko'rishi mumkin. Ijtimoiy-madaniy taraqqiyotga ko'maklashish kasb-hunar ta'limining asosiy maqsad va vazifalarini aks ettiradi. Hozirgi zamon kasb-hunar ta'limi tizimi insoniyat jamiyatining uzoq o'tmish tarixida to'plagan tajribasi, olimlar, mutafakkirlar, pedagoglar, ishlab chiqarishning turli sohalaridagi mehnatiga asoslangan. Markaziy Osiyoda mehnat tarbiyasi va mutaxassis kadrlar tayyorlashning fundamental asoslari VIII-XIII asrlardanoq yaratilgan edi.

Ta'lim va fan har doim jamiyatlar hayotida eng ko'p muhokama qilinadigan masalalardan biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi. Bu o'z-o'zidan juda tabiiy masala. Chunki insoniyat jamiyati o'zining taraqqiyoti va hayotining farovonligi tafakkurga bog'liqligini va shu tafakkur natijasida yarata oladigan asbob va asboblarni turli vazifalarni bajarishga, o'zi mavjud tabiat sirlarini o'rganishga bog'liqligini o'zining vujudga kelganidan anglab yetgan. Shuning uchun ham ilk kishilar tabiatning o'zini o'rab turgan narsa va hodisalar dunyosini o'rganish yoki tushunish bilan bir qatorda musiqa va qo'shiqlar ham yaratgan. Miloddan avvalgi VI asrda qadimgi Yunonistonda Pifagor maktabiga mansub faylasuflar ijodida buni yaqqol ko'ramiz. Bir tomondan, ular tabiat va jamiyatni yaxlitligini ta'kidlaydilar (falsafa), ikkinchi tomondan, ana shu yaxlitlikni yaratuvchi miqdoriy o'lovchilarni (matematikani) o'rganish bilan, uchinchi tomondan esa tabiat va inson (musiqa) o'rtasidagi uyg'unlikni o'rganish bilan shug'ullanganlar va shu bilan ular o'z oldiga jiddiy muammolarni qo'yganlar. Chunki biz dunyoga uning mavjud yaxlitligida yaqinlashish usulini birinchi marta Pifagor maktabida ko'ramiz.

Ijtimoiy borliq yoki jamiyat hayoti tafakkur, tafakkur va uni amalga oshirish asosida yaratiladi, quriladi va yashaydi. Ammo tafakkur hech qachon faqat tayyor, tizimlashtirilgan, dasturlashtirilgan bilimlar doirasida mavjud bo'lmaydi. Chunki bu bilimlar tafakkurga emas, xotiraga asoslanadi va bunday bilimlar asosida har qanday konkret vaziyatda yuzaga keladigan hayotiy muammoni tahlil qilishda optimal variantni topish mumkin emas. Tayyor bilimlar faqat standart holatlar va funksiyalarga tegishli. Bu yerda fikrlash jarayoni emas, balki berilgan topshiriqning bajarilishi, ijro etuvchi funktsiya paydo bo'ladi. Bunday holda, insonning o'zi mexanizmga, robotga aylanadi.

Bu fikrlar, chunki hozir biz kompyuter davriga kirdik va kompyuter atrofida katta shovqin bor. Hatto boshqa afsonalar kabi "axborotlashgan jamiyat" afsonasi ham dunyoga keldi. Ijtimoiy hayot axborot bilan emas, balki fikr va ishlab chiqarish bilan belgilanishi unutiladi. Bu shov-shuvda kompyuter ham telefon-telegraf, mashina, samolyot va hokazo ekanligi unutiladi. Texnik yangiliklardan biri bo'lib, bu yangilikning yuki, avvalgilaridan farqli o'laroq, axborotni tashish va yetkazib berishdir. Biroq, ushbu ma'lumotlarni to'plash, guruhlash, tekshirish, aniqlashtirish va unga asoslangan biznesni qurish uchun chuqur fikrlash qobiliyati kerak. Kompyuter bu fikrni bera olmaydi. Chunki bu inson miyasiga xos xususiyat bo'lib, taxminan yuz milliard miya hujayralarining faoliyati natijasida hosil bo'lgan hodisadir.

Kompyuter - bu ajoyib texnik yangilik, ammo bu texnik yangilikni tafakkur hodisasi yoki butun jarayon sifatida ko'rib chiqish mumkin emas. Fikrlash nutq va suhbat bilan bog'liq bo'lgan hodisa bo'lib, u vaziyatga qarab turli yo'llar bilan berilishi mumkin bo'lgan savollar bilan bog'liq bo'lib, fikrlash qobiliyatini va uning mulohazalarini tekshirishi mumkin. Kompyuter vaziyatga ulanmagan. Makon va vaqtning birligi, ruhiy holat yo'q. Chunki bu shunchaki mexanizm. Shu sababli, jonli suhbat, tushuntirish va muloqotni kompyuter bilan almashtirish fikrning qashshoqligiga, faktlarda adashib qolishga va o'zaro o'tishlarni ko'ra olmaslik va munosabatlarga ta'sir ko'rsatishga olib keladi. Bularning barchasi o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonida yetakchi roli bilan bog'liq masalalar bo'lib, shuning uchun ham o'qituvchining har qanday masalaga mustaqil yondashish qobiliyati qanchalik mustaqil va ijodiy ekanligini faqat o'qituvchi to'liq aniqlay oladi. Bu yerda mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish istalgan natijani bera olmaydi. Chunki bular standart, takroriy ish uchun. Shuning uchun talabalardan imtihon topshirishda kompyuterdan tashqari yana qandaydir usuldan foydalanilgani ma'qul. Ma'lumki, kirish imtihonlarini topshirgan ko'plab abituriyentlar keyinchalik oliy o'quv yurtlarida yomon o'qiydi. Chunki ular o'quv materialini tizimli o'rganishdan ko'ra, testlarga tayyorgarlik ko'rishadi, ko'p takrorlash natijasida uni parcha-parcha qilib eslab qolishadi. Oliy maktabda fundamental va tizimli ravishda o'tiladigan darslarni, bu kurslarning ichki mantiqiy bog'lanishlarini tushunish uchun nafaqat xotira, balki fikrlash qobiliyati ham zarur[7:55-57].

Shuni esda tutish kerakki, ta'lim jarayonida o'rganilganlarning hammasi ham xotirada qolmaydi, ertami-kechmi o'chiriladi va yo'qoladi. Ta'limdan olingan yeng muhim boylik bu fikrlash qobiliyatidir. Mashhur nemis fizigi Verner Geyzenberg ta'lim - bu hamma o'rgangan narsangizni yoki fikrlash qobiliyatini unutganingizda, yerda qoladigan narsadir, dedi. Chunki agar sizda bu qobiliyat mavjud bo'lsa, ularni osongina tiklash va kerak bo'lganda foydalanish mumkin. ta'lim jarayonida o'rganilganlarning hammasi xotirada qolmaydi, ertami-kechmi o'chiriladi va yo'qoladi[8:890].

Jamiyat o'z o'rnida hisoblanmasligi, uning hayotida u yoki bu o'zgarishlar ro'y berayotganligi sababli, ta'lim hech qachon abadiy belgilangan yagona tamoyil va talablar tizimiga ega bo'la olmaydi. Unda qabul qilingan tamoyillar tizimi har doim mavjud vaziyatdan kelib chiqib, yaqin kelajak uchun hisoblab chiqiladi. Bu odatda ta'lim strategiyasi deb ataladi. Biroq, bu strategiyani ishlab chiqish unchalik oson ish emas. Bu yerda demografiyadan tortib, globallashtirish va mamlakatning iqtisodiy, ilmiy-madaniy taraqqiyoti, aholining jismoniy va ma'naviy salomatligigacha bo'lgan barcha jarayonlarni to'g'ri o'rganish, hisoblash, rejalashtirish va bashorat qilish kerak. Demak, ta'limni rejalashtirish, dasturlash va prognozlash makro va mikro iqtisodiyot, fan, moddiy va ma'naviy madaniyat, menejment, aholi salomatligi (tibbiyot) va hokazo. sohalarda olib borilgan jiddiy ilmiy-falsafiy va sotsiologik tadqiqotlar natijalariga asoslanishi kerak. Ta'limni faqat maktab va o'quv tashkiloti sohasida bajarilgan va qilinadigan ishlar bilan cheklab bo'lmaydi. Chunki bu ishlar mazmuni va maqsadi aniqlangandan keyin tarbiyaviy ishlarni amalga oshirish yoki amalga oshirish bilan bog'liq.

Turli darajadagi ta'lim - bu miya salohiyatining ochilishi uchun, bir tomondan, bu salohiyatning o'z-o'zidan harakat qilishi uchun, ikkinchi tomondan, bu salohiyatni ochish uchun unga tashqaridan berilgan tizimli bilimdir. Albatta, bu bilim oddiydan murakkabgacha beriladi. Bu, bir tomondan, yoshga bog'liq bo'lsa, ikkinchi tomondan, qobiliyat va moyillik, qiziqish bilan bog'liq. Miyaning potensialiga kelsak, u hammada bir xil emas va bu yerdagi oq taxta hammada bir xil ekanligini anglatmaydi. Ta'lim, o'qitish va tarbiya jarayoni yesa miyaning kuch-qudratini, qiziqish va maylligini ochib beradi. Majburiy ta'lim bosqichidan keyingi bosqichlar allaqachon to'plangan bilim salohiyati, miya kuchi, moyillik va qiziqishga asoslanishi uchun o'quv jarayoni turli bosqichlarga bo'linadi. Bu yerda majburlash bilan hech narsaga erishib bo'lmaydi. Aksincha, aqliy va jismoniy nogironlikni olish mumkin. Yuqorida "majburiy ta'lim" tushunchasi qo'llanilganda, hammaning bir xil darajada majburiy bilim olishi haqida gap

ketmaydi. Bu yerda ta'lim jarayoni bir xil dastur va talablar asosida olib borilgan bo'lsa-da, o'rgatilgan bilimlarni o'zlashtirish turlicha bo'lib, bu fikrga qo'shilish zarur. Bu yerda tushuntirish, turli pedagogik va psixologik usullarni hech qanday zo'rvonlik bilan almashtirib bo'lmaydi. Bizningcha, bu ta'limdagi demokratiyaning o'zagi yoki ta'limning demokratik usulidir.

Tarixiy davrlarning o'zgarishi bevosita jamiyat hayotida sodir bo'layotgan ijtimoiy jarayonlar, yangi ijtimoiy sifat va qadriyatlarning yuzaga kelishi bilan birga kechadi, bu esa hozirgi ijtimoiy vaqtning mazmunini va uning yetakchi omillarini aniqlash zaruriyatini keltirib chiqaradi. Bunday omillarni aniqlash ijtimoiy hayotga ham, uning tobora muhim ahamiyat kasb etayotgan ta'lim sohasiga ham sinergik yondashuvni talab qiladi. Sinergiya - bu har qanday ob'ektga uning tuzilishini tashkil etuvchi barcha elementlarning mavjud tizim doirasidagi o'zaro ta'siri va ta'sirida ularning yagona birligi asosida yondashishdir. Bu yerda boshlang'ich nuqta yoki boshlang'ich nuqta biron bir element, alohida olingan biron bir jihat emas, balki elementlar, jihatlar, xususiyatlar o'rtasidagi munosabatlar edi. Bu yerda boshidan boshlash haqidagi an'anaviy savol nimadan boshlash kerakligi haqidagi savolga aylandi. Binobarin, sinergiyani aniq fan sohalaridan falsafiy fikr va falsafiy yondashuv, metodologiya darajasiga ko'tarilgan yangi fan sohasidir. Biz XX asr oxiri va XXI asr boshlarida yashayotgan hozirgi ijtimoiy davrda fanning ushbu sohasi jadal rivojlanib, tadbir etilayotgani bejiz emas. Bu jarayon milliy mentalitetni shakllantirishga katta yordam beradi.

Mentalitet tushunchasi, eng avvalo, aql, tafakkurni bildiradi. Bu aql va tafakkur o'z davrining eng ilg'or fan, texnika va texnika sohalarida, ijtimoiy yo'naltirilgan individual tadbirkorlik ko'nikmalarida namoyon bo'lishi kerak. O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati tomonidan nashr etilgan «Falsafa: qomusiy lug'at» da mentalitetga quyidagicha yondashilgan «Mentalitet (lot «mens» aql, idrok) jamiyat, millat, jamoa yoki alohida shaxsning tarixiy tarkib topgan tafakkur darajasi, ma'naviy salohiyati, hayot qonunlarini tahlil etish kuchi, muayyan, ijtimoiy sharoitlarda shakllangan aqliy qobiliyati».

Ba'zan G'arbnning ilm-fanini, texnikasini, texnologiyasini olsak, o'z mentalitetimizni saqlab qolishimiz kerak, deyishadi. Bu mentalitet tushunchasiga yarim yondashishdir. Bu ham yaxshi tilak, orzu. Hammamiz ko'rib turibmizki, hozircha biz g'arbnning ilm-fan va texnologiyasini emas, balki ularda tanqid qilinayotgan yengil va befoйда narsalarni o'lyapmiz. lekin biz o'z mentalitetimizni saqlab qolishimiz kerak. Bu mentalitet tushunchasiga yarim yondashishdir. Bu ham yaxshi tilak, orzu. Hammamiz ko'rib turibmizki, hozircha biz g'arbnning ilm-fan va texnologiyasini emas, balki ularda tanqid qilinayotgan yengil va befoйда narsalarni o'lyapmiz. G.Xofshetdning «Milliy davlat umumiy mental dasturning manbai» («The nation-state as a source of common mental programming») nomli maqolasida «milliy identiklik ongli darajada ramzlar, an'analar, qahramonlar obrazidan tashkil topgan mental dasturning bir qismidir»[9],- deyiladi.

O'zbekiston ta'limi milliy mentalitetimizni turli darajalarda shakllantirishi kerak. Bu mentalitetning mazmuni kasbiy va maxsus bilimlarni zamonaviy darajada egallash, zamonaviy texnik va texnologik bilimlarni egallash, biror narsa ishlab chiqarish va shu ishlab chiqarishdan olingan daromad bilan yashash, tashabbuskorlik, erkin fikrlash qobiliyati, iroda sifatlarini o'z ichiga olishi kerak. Bu mentalitetning o'zagi faol bo'lish, boshqalardan ajralib turish, o'zini isbotlash va halol, qonuniy hayot kechirish, birovlariga xolisona zarar yetkazmaslik, o'z biznesini qura bilishdan iborat bo'lishi kerak. Mentalitet tushunchasi G'arb intellektual hayotiga ongning aql bilan ma'rifat nuqtai nazaridan aynanlashtirilishiga XX taqozo etgan tuzatish sifatida kiritilgan. Bugungi falsafa, madaniyatshunoslik, publitsistikada bu atama xalqlarning o'ziga xos milliy xususiyatlari, madaniyatlari xarakteristikasi sifatida qo'llaniladi... Madaniyat mentaliteti – ongda va ko'pgina insonlar avlodi xulq - atvorida tarixan shakllangan, o'zida milliy madaniy rivojlanish azaldan davom etib kelayotgan an'analarini birlashtirgan madaniyatning chuqur tizimi» deb talqin etiladi[10:343].

Xulosa va takliflar. Ta'lim tizimimizda falsafaning vazifasi va ahamiyati haligacha to'g'ri tushunilmaganligini afsus bilan ta'kidlash lozim. Shu bois oliy o'quv yurtlarida falsafa soatlari qisqartiriladi, ayrimlarida esa butunlay olib tashlanadi. Falsafa va falsafani o'rgatuvchilarni tenglashtirib bo'lmaydi. Bu yerda falsafani fan sifatida yo'qotish emas, balki falsafadan dars beruvchi kadrlarga talabni oshirish kerak. Shuni unutmashlik kerakki, falsafa fanini o'rgatmasdan turib, ziyolini tarbiyalab bo'lmaydi. Oliy ta'limning butun mazmun-mohiyati ziyoli bilan birga professional mutaxassis ham tayyorlashdan iborat. Chunki ziyolilar jamiyatning tafakkur va tafakkur qismi, jamiyatni olg'a siljituvchi kuchdir. Ziyolilarga, aqliy tarbiyaga yetarlicha e'tibor va baho bermagan jamiyat o'z taraqqiyotini zaiflashtiradi, muammolarini hal qilishni qiyinlashtiradi. Oqibatda esa takabburlik, sayoz fikrlash va soddalik sodir bo'ladi. Shuning uchun hamisha yuksak ijtimoiy ong, yurt, milliy va davlat darajasida fikrlay oladigan professional mutaxassislarni tayyorlash oliy ta'limning asosiy vazifalaridan biri bo'lgan va shunday bo'lib qoladi. Hozir hamma joyda zamonaviy saviyadagi intellektual yelitani tarbiyalashga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Bu esa nazariy kurslarni, jumladan, falsafani o'qitishni taqozo etadi. Bizga zombi, kiborglar emas, balki mustaqil, chuqur va ishbilarmon ijtimoiy ongga ega aqlli yoshlar kerak.

ADABIYOTLAR

1. Махмудова Г.Т. Туркистонда жадидчилик ҳаракати ва унинг ахлоқий-эстетик фикр таракқиётига таъсири: Дис ...фалс. фан. ном. –Тошкент: И.Мўминов номидаги Фалсафа ва ҳуқуқ институти, 1996. -136 б.
2. Махмудова Г. Жадидизм ва Туркистонда ахлоқий-эстетик фикр таракқиёти. –Тошкент: “DAVR PRESS”, 2006.
3. Мадаева Ш.О. Абдурауф Фитратнинг ижтимоий-фалсафий қарашлари: Автореф. дис. ... фалс. фан. ном. –Тошкент: ЎзРФА И.Мўминов номидаги Фалсафа ва ҳуқуқ институти, 1996. -27 б.
4. Очилова Б.М. Аждодлар меросига ихлосмандлик ва шахс маънавий-ахлоқий камолоти. Автореф. дис. ... фал. фан. докт. –Тошкент: ЎзМУ, 2005. – 44 б.
5. Terhart, E. Berufsbiographie von Lehrerinnen und Lehrer / E. Terhart // Pädagogik. – 1997. – Ig. 49, № 4.
6. Мирзиёев Ш.М. Миллий таракқиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд.- Тошкент: Ўзбекистон, 2017. -592 б.
7. Тагунова, И. А. (2015). Базовые понятия современных западных теорий обучения и воспитания. Известия Российской академии образования, (3), 55-71.
8. Dubs, R. (1995). Konstruktivismus: einige Überlegungen aus der Sicht der Unterrichtsgestaltung. Zeitschrift für Pädagogik, 41(6), 889-903.
9. Hofstede G. (1996). The nation-state as a source of common mental programming: Similarity a differences across Eastern a. Western Europe. The Future of the nation-state. 19-49.
10. Кравченко А.И. Культурология: Словарь. –М.: Академический проект, 2000.